

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi

GÜVENLİK VE İSTİHBARATIN GELECEĞİ İLE İLGİLİ SENARYOLAR

ONUR DİKMECİ

Güvenlik çalışmaları 1940'lı yıllarda stratejik çalışmalar adıyla doğmuş ve genellikle Soğuk Savaş döneminde askeri stratejilerin karşılığı güvenlik stratejileri olarak analiz edilmiştir. Fakat strateji kavramındaki dönüşüm ve stratejinin, askerlik/generallik sanatı olmanın ötesinde kavram ve stratejilere karşılık gelmesi gibi güvenlikte dönüşmüş ve askeri niteliğinin dışına taşarak yatay ve dikey olarak tanımlanmaya, bu tanımlamalara yönelik ekoller ve politikalar üretmeye başlamıştır.

Nükleer silahlanmanın gevşemesi ve dünya siyasetindeki keskin kutupların çözülmesiyle birlikte askerinin dışında diğer güvenlik faktörleri de kavramsallaştırıldı ve bütüncül bir güvenlik anlayışı olarak yorumlanmaya başladı. Siyasi, ekonomik, toplumsal, çevre ve askeri olmak üzere beş temel güvenlik başlığı altında yeni tehditler ve savunma metotları oluşturuldu (Buzan, 1991: 19-20).

Postmodern dönemden itibaren dünyanın farklı yerlerinde güvenlik ekolleri üzerine araştırmalar yapılıyor, bu ekollerle ilgili okullar hayata geçiriliyor ya da yeni güvenlik tehditleri saptanmaya çalışılıyor. Klasik inşacılık konsepti kültür ve devletin kimliği arasındaki ilişkiyi ele alırken, eleştirel inşacılık askerliğin dışındaki toplulukların güvenliğiyle ilgilenmektedir. Feminist güvenlik anlayışı şiddet politikalarıyla erillik arasında bağlantı kurarak kadın aktivizmini ön planda tutarken, insan güvenliği insan merkezliliği, barış araştırmaları ekolü ise uluslararası silahlanmanın durdurulmasını gündemde tutmaktadırlar. Post-kolonyal güvenlik yaklaşımını yürütenler üçüncü dünya ülkeleri merkezli olarak sömürgecilik geçmişi ve güvenlik yapıları üzerinde durmaktadırlar. Stratejik çalışmalar, savaş, silahlanma, nükleer silahları ve nükleer görüşmeler gibi farklı dalları çalışırken, Neorealizm de devlet merkezli güvenlik anlayışının yanı sıra stratejik çalışmalara yakındırlar (Dikmeci, 2020: 21-21).

Ulusal ve uluslararası güvenlilik çeşitliliği farklı uzmanlık alanları, bu uzmanlık alanlarının ortak çalışmaları ve yeni yorum yeteneklerini gerektirmektedir. Rusya'nın konvansiyonel müdahaleleri ve gündemdeki yeni dünya savaşı senaryoları realist karakterli bir askeri güvenliğin yıldızını yeniden parlatsa bile konvansiyonel sahalarda da farklı güvenlik kavramları üzerinde durulmaktadır. Ulus inşalarından, çevre tahribatı veya savaş ekonomisi uygulamalarına kadar birçok husus askeri güvenlik uygulamalarının sonucudur ancak farklı güvenlik ve stratejik istihbarat ekolleri tarafından yorumlanmaktadır. Generaller ve askerler akademikleşirlerken, stratejistler, analistler ve akademisyenler askeri kabiliyetleri takip etmektedirler.

Güvenlik modellerinin değişimi ve dönüşümüyle birlikte, istihbaratın dönüşümü de kaçınılmaz olacaktır. İstihbaratın geleceğinde klasik ulusal istihbarat mekanizmalarının önemini yitirmeleri beklenmektedir. Öyle ki istihbarat teşkilatlarındaki reform hamleleri bile yeterli olmayacak ve yeni istihbarat anlayışları gerekecektir. Bu radikal değişimde bugün için önemli veya öncelikli olan konu ve departmanların önemlerini yitirmeleri olasılık dâhilindedir. İstihbaratın geleceğindeki yeni yaklaşımlar bu alanlarda uzmanlaşma ve bu uzmanlığın rekabetinde, bilgi ve analiz üzerindeki tekelin kırılmasını sağlayabilir (Agrell; 2014: 144).

Savaş biçimlerinin dönüşümde yer alan hibrit kabiliyetler, cephe kavramını genişletmiştir. Büyük şehirlerin neredeyse gereklilik olduğu günümüzde kentlerin ve evlerin bile akıllı olarak tasarlanması gündeme gelmiştir. Sensörlerle donatılan ve sorunlara cevap veren evlerin, terörist-sivil ayrımı yapmaksızın her daim takip edilmeleri ise insan haklarına aykırılık teşkil eden yanlarıyla hukuksal bakımdan da daha çok tartışılacaktır (Alaca, 501). Her güvenlik hamlesinin hukuki bakımdan tartışılması teknolojinin sosyal olduğu kadar hukuki boyutunu da gündeme getirir.

Yılmaz'a (2017: 821) göre önümüzdeki otuz yılın trendleri arasında yer alan radikal olasılıklar arasında NATO'nun dağılması, nükleer savaş, ABD'nin çöküşü, tek dünya devleti, kitlesel ölümlere yol açacak virüs salgını, Rusya'nın dağılması, göktaş çarpması, ulus

devletlerin çökmesi kadar büyük etkiye sebep olabilecek faktörler kadar yeni bir ideolojinin doğması da benzer sonuçlara sebebiyet verecektir. Bu yeni ideolojinin teknoloji ve bilimden beslenen bir tarafı olduğu düşünülebilir. Çiplerle donanan, yükseltilmiş insan sürümü, toplum ve klasik devlet algısını değiştirecektir.

Güvenlik, teknoloji ve istihbarat literatürü 2045 yılına kadar şu başlıklar hakkında senaryo ve stratejiler üretmektedir:

- Dijital şehir devletçikleri ve yeni siyaset mekanizması
- Toplum 5.0 modeliyle her şeyin birbirlerine ve 'sisteme' bağlanması
- Endüstri 4.0 ve karanlık fabrikalar çağının klasik insanı atıl hale getirebilmesi
- Evrensel temel gelir hesaplaması ve orduların küçülüp yeni yeteneklerle donatılmaları
- Yeni tasarım insanlar ve klasik biyolojik insanlar arasındaki uyum ve takip sisteminin geliştirilmesi
- Quantum zekânın din ve sembolleştirme girişimlerine karşı ne gibi önlemler alınabileceği
- Uçak, tank ve gemi gibi savunma teknolojilerinin demode hale gelmeleri ve kullanılmayan savaş araçlarının imhalarının yanı sıra 3. dünya ülkelerine adapteleri
- Sermaye sosyalizminin Platoncu bir düzeni var edip etmeyeceği
- Beyin modellemesi ve analizleriyle suçların işlenmeden önlenmesi ve cezalandırma sistemi ve bu sisteme yönelik muhalif girişimlerin seviyeleri
- Orduların kuvvet yapılarının müşterek biçimde düzenlenmeleri
- Uydu keşif ve yapay zekâ üretim ve takip şirketlerinin idare mekanizmalarında etkinliklerinin artması

İnsanlar topluluk halinde yaşadıkları düzenden asırlar boyunca sahip oldukları tecrübe ve organizasyon yeteneği sayesinde toplumsallaşmaya başladılar. Bunun ilk aşaması şehir devletleri modeliydi. Bu devletçikler yerlerini geniş toprak ve büyük ordulara dayanan imparatorluklara bıraktılar. Tarihin ilk imparatorluğu Akadlarken, ilk küresel imparatorluğu ise Persler kurmuşlardı. Roma İmparatorluğu ile ise artık medeniyet oluşturma safhasına geçilmişti. 18. Yüzyıldaki Fransız Devriminin etkileri ve sonraki savaşlarda İmparatorluklarda yıkıldılar ve modern devletler olarak tanımlanan ulus devletler kuruldu. Oldukça profesyonel bu devlet biçimlerinde güvenlik ve istihbarat kurumları öncelikle merkezileşti ve askerileştirildi. Yeni tehditlerin varlığı ve bürokrasinin birikim kazanması askeri tehdit ve askeri bürokrat kavramlarının yanına yeni tip kurumları ve politik elitleri eklemiştir.

Günümüzde gelişmiş ülkeler ulus yapısı dâhilinde tanımlanırlar ve halklar ise bu devletlere vatandaşlık bağıyla bağlıdırlar. Çok değil birkaç on yıl içerisinde gerçekleşmesi beklenen değişimler bu devlet yapılarını milat öncesindeki vaziyetleri olan şehir devletçiklerine döndüreceği gibi hiç alışık olmadığımız yeni tip bir devlet otoritesi de var olabilir.

Katılımcı Güvenlik Politikaları nezdinde simüle edilen tarihten bugüne, bugünden ise yarına varacak uygarlık düzeyinin felsefe, siyasi ve hukuk tarihi, askerlik bilimi, halk bilimleri ve teknoloji nezdindeki senaryolarda ‘Merkeziyetsizliğin’ ele alınması üzerinde durulmaktadır. Bu anlamıyla tek bir ulusal güvenlik yerine kişiselleştirilen eğitim, sağlık, yaşam standartlarıyla merkeziyetsiz ya da çok katmanlı bir güvenlik/istihbarat modellerinin uygulanacağı sınırlar bulunacaktır.

Hangi durum geçerli olursa olsun insanlığın bir şok yaşayacağı açıktır. Geleceğe hazırlanmak ise zengin düşünceleri üreten ve peşinden giden yaratıcı kişiler ve düşünce kuruluşlarınınca mümkün olabilecektir.

Kaynaklar

- Agrell, W. (2014). The Next 100 Years? Reflections on the Future of Intelligence. New York.
- Alaca, A.İ.S. Terörizmle Mücadelede Yeni Teknolojilerin Kullanılması. TASAM Rapor.
- Buzan, B. (1991). People States and Fear. Londra: Pearson Longman.
- Dikmeci, O. (2020). Yeni Ulusal Güvenlik Trendleri. İstanbul: Cinius.
- Yılmaz, S. (2017). Uluslararası Güvenlik Teori Pratik ve Gelecek. Ankara: Kaynak.

Yazar Hakkında

ONUR DİKMECİ

Güvenlik Bilimleri üzerine akademik eğitim alan Dikmeci, Milli Güvenlik ve İstihbarat çalışmaları üzerine birçok kitap, makale ve kurumsal raporlar yazmıştır. Güvenlik ve İstihbarat çalışmalarıyla ilgili seminer ve beyanatları sürdürmesinin yanı sıra düşünce merkezlerinde ‘uzman’, ‘direktör’, ‘danışman’ unvanlarıyla çeşitli çalışmalarda yer almaktadır. Aynı zamanda Felsefe Grubu öğretmenidir.

TELİF HAKKI
Ankara – TÜRKİYE, 2023 © TERAM

Bu yazıda yer alan görüşler yazarın şahsi görüşleri olup, Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi (TERAM) Derneği'ne mal edilemez.

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları, Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi (TERAM)'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Atıf için aşağıdaki bilgiler kullanılabilir.

ATIF İÇİN:

Dikmeci, O. (2024). Güvenlik ve İstihbaratın Geleceği ile İlgili Senaryolar. Erişim tarihi: xx.xx.xxxx., <https://www.teram.org/Icerik/guvenlik-ve-istihbaratin-gelecegi-ile-ilgili-senaryolar-258>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Email : teramarastirmamerkezi@gmail.com